



*KRISEN. Hvem har ansvaret for den økonomiske krise – og hvordan skal den løses? RÆSON udfordrer formændene for de politiske ungdomsorganisationer til debat.*



## VU's formand Thomas Banke: Politikerne skabte krisen

Af THOMAS BANKE, formand for VU

FINANSKRISEN har affødt flere interessante politiske diskussioner. Nogle venstreorienterede hævder at tiden er kommet til at sige "tak for sidst" til liberalismen, som revanche for Berlinmurens fald. Således har en uheldig alliance bestående af bl.a. Poul Nyrup Rasmussen og Venezuelas socialistiske diktator, Hugo Chavez, konstateret at "selv liberale er nu blevet venstreorienterede". Den danske opposition har forsøgt at slå plat på situationen. Og overalt i verden har regeringer, uanset politisk ståsted, stået klar med skattefinansierede hjælpepakker til en blødende privat finanssektor. I Danmark har vi på blot en måned gennemført tre hjælpepakker. EU og USA har tilsammen gennemført hjælpepakker for mere end 5000 mia. danske kroner.

Det er vel fair nok at påstå at det finanspolitiske verdensbillede har været under forandring siden krisen satte ind. Bankkrak, virksomhedskonkurser, faldende aktier, tab af vækst og arbejdspladser, dyrere lån, højere renter. Konsekvenserne bekymrer os, og vi kan mærke dem her og nu. Det fordrer politisk handling, men det gælder om at sikre den rigtige politiske handling; nemlig den, at der i fremtiden skal være mindre politik i den private finanssektor. Velmenende (men onde) socialistiske tunger forsøger ellers at overbevise de bekymrede om, at vi skal tilbage til fortiden. Tilbage til mere regulering. Tilbage til mere statsstyring. Tilbage til elementer fra den fatale socialistiske planøkonomi, der gennem historien har dræbt flere mennesker i fejlproduktion end begge verdenskrige tilsammen. Det er det, vi bør bekymre os om her og nu. En nærmere gennemgang af krisens årsager viser nemlig, at vi ikke behøver at gå tilbage – og at det faktisk ville være katastrofalt at gå den vej.

### Politikernes skyld

Der er mange bud på hvad der har forårsaget krisen. **Men det er en kendsgerning, at flere økonomer allerede for år tilbage forudså problemet; de pegede på hvordan den kunstigt lave rente, som**

**nationalbankerne satte for at få gang i økonomien efter terrorangrebet 11. september 2001, har fået huspriser, aktiemarked og forbrugsfest til at nå urealistiske, misvisende og falske høje niveauer.** Pengemarkedsrenten faldt på blot to år – fra 2001 til 2003 – fra 6,25 % til 1 % – IKKE som resultat af en naturlig og fri markedsudvikling, men som resultat af politisk motiverede initiativer for at skabe vækst.

Dét har, bl.a. sammenholdt med statssubsidierede huslån i USA, skabt en fiktiv verden af god kreditværdighed. Det har affødt griskhed – for når alt går strålende og renten er lav, vil man tjene penge. Det har affødt inkompetence – for når alt går godt og friværdien bare stiger, tænker man ikke over de dårlige tider. Det har affødt nye låneformer – attraktive flexlån, afdragsfrie lån osv. Og det har skabt en situation, som i tilfælde af rentestigninger vil være ualmindelig ustabil, da mange merværdier de seneste år er fiktive – dvs. skabt af den kunstigt lave rente. Det er disse mekanismer, der uundgåeligt måtte føre til det, vi har døbt finanskrisen.

**Lad os lige slå fast, at markedet allerede har været gennemreguleret.** At det er **nationalbankerne**, der, som ryggrad i enhver stats finanspolitik, fastsætter renteniveauet. At det er **staten**, der, gennem finanstilsynet, skal holde øje med dårligt drevne kreditinstitutioner. At det altså var **politikere** i USA, der førte en boligpolitik, som gav huslån til borgere, der ikke reelt havde råd (hvorefter denne politik naturligvis smittede af på andre lande). At det i det hele taget var politisk motiveret at sænke renten for at skabe vækst.

Det er derfor et stort skridt i en meget forkert retning at ville tilbage til fortidens mere regulering. Den eneste grund til, at det her og nu er legitimt for regeringer at gribe ind i finanssektoren med store hjælpepakker er, at andre stater har gjort det samme. Danske banker har f.eks. optioner i udenlandske banker, og hvis de udenlandske banker får hjælp af staten, startes en dominoeffekt, hvor det paradoksalt nok bliver sådan, at kun hjælpepakker kan stabilisere finanssektoren. **Lidt forenklet: den i forvejen gennemgribende regulering har ført til en situation, hvor kun regulering hjælper. At man så i samme holder hånden over dårligt drevne banker og inkompetente bestyrelser – det er i virkeligheden det sørgelige resultat af et gennemreguleret finansmarked.**

Nationalbankernes uafhængighed skal sikres

Vi skal selvfølgelig affærdige de absurde socialistiske analyser og forslag. Vi skal ikke tilbage til fortiden. Vi skal se fremad. Det starter med to punkter:

- Dels skal vi sikre, at nationalbankerne ikke længere kan blive politiske instrumenter til at sikre såkaldt "falsk vækst" i samfundet gennem rentenedsættelser suppleret med statsstøttede lån, som tilfældet var i USA. Ikke at vi skal tilbage til fortidens guldstandard, men at vi skal værne meget mere om det princip, at nationalbankerne skal være politisk uafhængige, mere end tilfældet har været før. Vi skal sikre, at nationalbankernes ledelse formår at fokusere på markedet – og ikke kun de politiske behov – for det har ikke været tilfældet i alle verdens lande, slet ikke USA.
- Og så skal vi samtidig justere forholdet mellem offentlig og privat sektor, hvor vi i Danmark må starte med at bremse den offentlige og sikre en øget privat vækst. Kun på den måde kan vi sikre os mod – i øvrigt uundgåelige – recessioner når de rammer; gennem en bomstærk privat sektor og en ansvarlig størrelse af den offentlige.

*Thomas Banke (f.1981), landsformand for Venstres Ungdom, statskundskabsstuderende på Syddansk Universitet i Odense. I Fredericia er han byrådsmedlem, Venstres politiske ordfører for Venstre og partiets borgmesterkandidat. 16/12 2008*

## DSU's formand Peter Hummelgaard Thomsen: Liberalismen kan ikke bruges til andet end at ødelægge

Af PETER HUMMELGAARD THOMSEN, forbundsformand for Danmarks Socialdemokratiske Ungdom (DSU)



DET er noget af en bredside Thomas Banke får fyret af i sit indlæg i RÆSON. I hans øjne er den massive kritik af de uregulerede finansmarkeder et udtryk for at oppositionen i Danmark slår plad på situationen – og på globalt plan ser Banke

kritikken som et socialistisk modangreb efter det store nederlag ved Murens fald.

I mine øjne er Thomas Bankes indlæg udtryk for de super-liberales sidste krampetrækninger. **Den form for afregulerings-mani, Banke og VU er bannerfører for, er aldrig slået rigtig igennem i Danmark, og efter krisen er der endnu færre end før, der taler for den.** Afreguleringsmanien bygger på et verdensbillede, der simpelthen ikke fungerer efter Finanskrisen – men jeg fristes til også at medtage skandalerne om Roskilde Bank og Stein Bagger, blot for at understrege hvor frustrerede folk er over finansmarkedets magtmænd endnu engang tager fusen på almindelige mennesker. I dag er det vel udover Banke kun Anders Samuelsen, Cepos og Saxo Bank, der holder fast i deres gamle upolerede teori? Ellers ser konservative og liberale spidser over hele verden faktisk ud til at have lært en lektie. Når Sarkozy, Merkel og Bush har accepteret at markedet har fejlet, virker det noget søgt at Banke fremhæver Hugo Chavez som eksempel på en af de mange, der har noteret sig den åbenlyse markedsfejl.

Banke snakker om den naturlige og frie markedsudvikling og er uden tvivl velbevandret i Adam Smiths og Anders Fogh Rasmussens (tidlige) politiske teorier. Teorier, som igennem verdenshistorien dog altid har slået fejl, uanset hvilken kulturel kontekst de har været udøvet i – som fx i den nuværende situation, hvor de store banker har fået lov til drive forretning ud fra denne devise. Banke synes stadig at falde for mottoet fra Reagan-tidens økonomiske politik – ”government is not a solution to our problem – government is our problem”. Men: **det mest slående i finanskrisen som vi kender den p.t. er jo, at det er verdens mest uregulerede marked, der væltede først. USA var jo lige præcis stedet hvor bankerne fik frit spil og hvor markedet kan opleves i sin mest rene form.** Når de sidste troende super-liberalister peger på at ansvaret for krisen ligger hos

staten og i for meget regulering er det grænsende til det absurde. Staten har i USA, som i det meste af verden, måtte samle stumperne op efter at finansmoguler og bankdirektørers legestuer er styrtet sammen.

Hvis vi perspektiverer til vores eget lille økonomiske smørhul er det dog muligt at komme VU-formanden i møde i højere grad. Overraskende nok erkender Banke nemlig, at der ER noget helt galt med det uregulerede danske boligmarked. Igennem de seneste år har afdragsfri lån og manglede beskatning af gigantiske kapitalgevinster medført en umiddelbar klondyke-stemning, der nu ser ud til at blive afløst af depression, både på boligmarkedet og i hovedet på alle de mennesker, der har tabt penge. Lad endelig finanskrisen blive anledningen til, at vi retter op på dét!

### For meget hokus pokus-økonomi

Baggrunden for finanskrisen er, at balancegangen er tippet for langt i retning af afregulering og lassez-faire og for lidt i retning af regulering og omtanke. Der har simpelt været for lidt respekt for almindelige mennesker, som er dem, der bliver ramt, og for meget plads til hokus-pokus-økonomi og spekulation.

Løsningen er dog ikke den skinbarlige kommunisme, som nogle elementer på venstrefløjten sikker ville ønske. Den er derimod todelt og kræver handling nationalt som globalt.

Nationalt: I skrivende stund er de første tegn på recession kommet (tal offentliggjort tidligere på måneden viste, at Danmark var i recession allerede i tredje kvartal af 2008, red.), mangel på arbejde og tomme ordrebøger. **Det handler om at gøre dét som socialdemokrater har gjort fra Keynes og Roosevelt til Nyrup i 90'erne – nemlig stimulere økonomien og sætte gang i samfundets hjul.** Vi kunne passende starte med landets folkeskoler og så ellers arbejde og gå videre til et par helt nødvendige infrastrukturprojekter. På den måde kan vi langt mere effektivt end ellers sikre at krisen ikke spreder sig unødigt og at arbejdsløshed og menneskelig deroute ikke som vanligt blot anses som negativ eksternalitet (en form for acceptabel fælles omkostning eller 'bivirkning', red.).

**Anden del af løsningen på finanskrisen bliver langt mere udfordrende og kræver handling, som aldrig er set før.** Et af problemerne ved krisen – og årsagen til at den kunne spredes så hurtigt – var nemlig at nationalstaterne ikke kunne gøre noget – selv hvis de havde villet. Det er tydeligt, at kapitalfonde, hedgefonde og generel spekulation truer vores velfærdssamfund i en uhørt grad. Selvom der vil være masser af problemer ved at finde et passende system for international regulering – og selvom vi, når alt kommer til alt, bare ikke *har* mange muligheder.

### Liberalismen kan ikke bruges til andet end at ødelægge

**Vi kan ikke bruge de liberale markeds kræfter til at danne bund for vores politiske system. Kun med regulering kan vi skabe et godt samfund, og kun med regulering kan vi løse de største af de problemer, vi står overfor – det kan markedet ikke. Derfor kan liberalismen ikke bruges i 2008 til andet end at ødelægge, og derfor bør man på det liberalistiske overdrev sande, at liberalismen har fejlet. Den er ubrugelig overfor de udfordringer, vi har i dag. Det er der masser af eksempler på.**

Liberalismen antager, at der er fuld information på markedet (at alle, der køber og sælger, er klar over alle omkostninger og mulige alternativer, red.). Det er der ikke. Almindelige mennesker kan m.v., så den eneste måde, hvorpå vi kan lave en ordentlig forbrugerbeskyttelse, er med statslig regulering. Markeds kræfterne er ikke interesserede i at redde kloden fra forurening og menneskeskabte klimaforandringer. Det kan vi kun gøre, hvis der er politisk evne til at regulere; vilje i befolkningen til at skære ned på forbruget – og politisk parathed til at foretage statslige investeringer i ny forskning.

Liberalismen antager, at det bedste for samfundet er, at alle forfølger deres egne interesser. **Men i mange af samfundets vigtigste funktioner er der ingen profit at hente – det vidste allerede Adam Schmidt.** Ikke alt, der gøres i profitten og egeninteressens navn kan gavne fællesskabet, og ikke alt, der gavner fællesskabet kan gøres i egeninteressens navn. Liberalisterne kan ikke skabe et godt samfund: markeds kræfterne kerer sig ikke om de svageste, så regulering og omfordeling er nødvendige redskaber, hvis man ønsker sig et *helt* samfund. Det gør vi som socialdemokrater. Et samfund, hvor vi ikke lader de svageste i stikken i svære tider, men hvor vi kan realisere vores drøm om lige muligheder. Det samfund kan vi kun skabe med synlige hænder – ikke med markedets 'usynlige' hånd (som filosofen Adam Schmidt talte om, red.). Vi skal bruge de økonomiske redskaber til regulering, som vi ved fungerer – og som vi i Danmark har brugt til at skabe verdens bedste samfundsmodel. De synlige hænder er nu engang mere pålidelige end de usynlige. Og socialdemokratisk samfundsregulering bedre end liberalismens overdrev og utopi.

*Peter Hummelgaard Thomsen (f.1983) er BA jur fra Københavns Universitet og forbundsformand for Danmarks Socialdemokratiske Ungdom. Han er tillige medlem af forretningsudvalget i Dansk Ungdoms Fællesråd. Inden han blev forbundsformand for DSU arbejdede han i flere år i Udenrigsministeriet.*